

Kerstin Ekman, Huijareiden paratiisi | Maailmankirjat

Kahden kauppa.

LIISA RINNE

Kuka on oikeastaan kirjailija? Hänkö, joka puhaltaa tarinaan hengen vai hän, joka antaa kirjalle kasvat? Ja entä jos nämä kaksi eivät millään mahdu yhteen ja samaan persoonaan, mitä sitten? Näihin kysymyksiin tiivistyy Kerstin Ekmanin romaani *Huijareiden paratiisi*. Ekman on ruotsalaisen kirjallisuuden grand old lady. Hän on julkaissut lähes kolmenkymmentä teosta, palkittu ja arvostettu tekijä, joten kokemuspintaa kirjoittamiseen ja kirjailijuuteen siis on.

Romaani kertoo kahden naisen elämänmittaisesta projektista ottaa kaikki irti kirjailijuudesta ja kirjoittamisesta. Babba Anderssonille huijaus antaa kirjoittamisen vapauden ja Lillemor Troijille se puolestaan tuo julkisuuden, kirjailijahaastattelut, messuvirailut ja lopulta paikan Ruotsin Akatemiassa. Mutta asiat eivät mene niin kuin pitäisi, salaisuudesta tulee taakka, jota etenkin Lillemorin on vaikea kantaa. Se, mikä on lähtenyt liikkeelle aika viattomasti kutookin asianosaiset vuosien mittaiseen salaisuuden verkkoon, lähes symbioottiseen suhteeseen, josta ei niin vaan irrotauduta. Ja kun Lillemor lopulta yrittää, on seurauksena autofiktio, kaiken paljastava elämäkerta. Tästä syntyy myös tarinan kertoma hetki, kun Lillemor saa käsikirjoituksen käsiinsä ja ryhtyy lukemaan sitä. Alkaa dialogi menneisyyden kanssa.

Ekman kuljettaa tarinaa 1950-luvulta aina nykyaikaan. Yhteiskunta ja sen muutokset peilutuvat henkilökohtaisten elämien läpi. Romanin myötä ruotsalainen kansankoti ja sosiaalidemokratia antautuvat markkinatalouden edessä. Vain Ruotsin Akatemia ja sen hämyiset huoneet, jossa päätökset vuosittain jaettavasta Nobelin kirjallisuuspalkinnosta tehdään, säilyvät koskemattomina.

”Täällä häntä on aina kohdeltu rakastettavasti. Alussa hän tosin epäili, että he olisivat kohdelleet samalla tavalla kunnianhimoista koulutyttöä, joka toimi harjoittelijana Nobelkirjastossa. Mutta täällähän senioriteetti sanelee hierarkian, joten hän on itsekin vuosi vuodelta kohonnut hiukan asteikolla. Kunnioitus koskee myös seniilejä akateemikkoja, sillä ilmapiiri on hyvänsuopa. Vaihdetaan kohteliaisuuksia uusimmasta uudesta, mitä on julkaistu painettuna tai julistettu Pörssisalin kultaisesta ja valkoisesta puhujanpöntöstä. Ulkona todellisuuden jäätävässä kylmyydessä, viimassa, kateudessa ja lörpötyksessä saa ehkä kuulla suoltavansa potaskamodernia humpuukia. Täällä sisällä jokainen on ihminen, jolla on arvonsa ja arvokkuutensa.”

Mitä Babba Anderssonin kostoretki sitten paljastaa? Ketä ne ovat ne nykyajan kirjailijat, joita romaani ilkkurisesti suomi. Babba Andersson on ruma, kun taas Lillemor Troj on kaunis ja hän osaa esiintyä. Kirjailijan on oltava esiintymiskelpoinen, ruma ja äkkiväärä ihminen ei julkisuuden valokeilassa kauaa paistattele. Toisaalta kirjailijan täytyy olla paksu-

nahkainen, jotta hän sietäisi kaiken häneen kohdistuvan kritiikin ja kustantamoilta tulevat hylkäyskirjeet. Julkisuuskaan ei ole yhdentekevää.

“Babban kuva hänen elämästään ei ehkä ole kaikilta osin epätosi, mutta epäaito ja epäoikeudenmukainen se on – ja ennen kaikkea snobbaileva. Babba on omissa silmissään nero, niin kuin se mustanpuhuva viulunsoittaja. Hienompaa väkeä, joka ei ole koskaan suostunut tahrimaan itseään sellaisilla asioilla kuin konekirjoitus tai tietokoneen tekstinkäsittelyohjelmat, Ruotsin akatemian sanalista, kielioppi, sopimusneuvottelut, oikoluku, haastattelut ja kirjailijavierailut tai esiintymiset kirjamesseilla. Eikä liioin antanut ottaa itsestään valokuvia. Ennen kaikkea ei sillä. Nero ei nimittäin ole valokuvauksellinen – armeliaasti ilmaisten.”

Ekman on sujuvasanainen ja teksti rehevää. Sujuvuudesta huolimatta minun on alussa vaikea päästä romaaniin kiinni kieli kun on niin täynnä informaatiota. Asiat ja ihmiset vyöryvät päälle, eikä suvantopaikkoja tunnu löytyvän. Hidasta lukijaa hengästyttää. Romaanin puolivälissä joko totun sen rytmiin tai sitten kerronta rauhoittuu, on helpompi pysähtyä ja jäädä mietiskelemään, millaiset pyörteet hupaisan ja satiirisen tarinan alla lopulta liikkuvat.

Taitavasti Kerstin Ekman kuljettaa lukijan peruskysymysten äärelle. Yksiselitteisiä vastauksia ei ole, ei elämässä kuin ei liioin kirjoittamisessakaan. Kirjoittava ihminen tarvitsee yksinäisyyttä ja tilaa luoda, mutta toisaalta kirjailija ei tule toimeen ilman julkisuutta. Molempia tarvitaan. Ja jotenkin ne on puristettava yhdeksi ja samaksi, kirjailijaksi.

Totuus on häilyväistä yhtä lailla kuin muistikin. Me muistamme sen, mitä haluamme, miten haluamme. Ja tässä muistin hetteikössä on huijareiden paratiisi, paikka jossa parhaat ja koskettavimmat tarinat syntyvät.

Kerstin Ekman, *Huijareiden paratiisi*, 2014, Tammi s.474, Suom. Pirkko Talvio-Jaatinen